

Ambitiedocument NIDV Marinebouwcluster (NMC)

Koers houden in woelige tijden –
Samen bouwen aan maritieme soevereiniteit
en Europese strategische autonomie

Dit is een uitgave van de Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV).
Bezuidenhoutseweg 161, 2594 AG, Den Haag
E-mail: info@nidv.eu
Website: www.nidv.eu

Alle afbeeldingen zijn afkomstig van Defensie en NIDV.

1 Inleiding

De Nederlandse Defensie- en Veiligheidsindustrie (NL-DVI) ontwikkelt en produceert technologieën, systemen, technieken en kennis voor zowel militaire als civiele maritieme toepassingen. Binnen het maritieme domein is Nederland grotendeels zelscheppend. De betrokken bedrijven richten zich op de behoeften (materieel, personeel en diensten) van de Koninklijke Marine. Naast deze gebruiker is COMMIT voor de NL-DVI van groot belang, aangezien de aanschaf, grotere moderniseringstrajecten en afstoting van materieel grotendeels via deze materieelorganisatie van het Ministerie van Defensie verloopt.

Periode vanaf 2025: een perfecte storm

We bevinden ons in een perfecte storm van geopolitieke spanningen: toenemende dreiging vanuit Rusland, strategische concurrentie met China en een groeiende strijd om kritieke grondstoffen. Tegelijkertijd zijn traditionele bondgenootschappen minder vanzelfsprekend. De NAVO blijft essentieel, maar Europa moet haar afhankelijkheid van de VS verminderen en zelf zorgen voor veiligheid en slagkracht. De noodzaak tot versterking van de Europese defensiecapaciteit is duidelijk. Voor het NIDV Marinebouwcluster begint dat in Nederland, bij Defensie. Niet alleen ter versterking van NAVO en EU, maar ook ter bescherming van nationale belangen en het vergroten van de strategische autonomie van Nederland en Europa. De structureel verhoogde defensiebudgetten en de NAVO-top in Den Haag onderstrepen de urgentie. Tegelijkertijd is de druk groot om deze middelen snel en effectief in te zetten.

Het NIDV Marinebouwcluster (NMC) draagt bij aan strategische autonomie door het maritieme ecosysteem – inclusief kennisinstellingen – te versterken en

internationaal te positioneren. Het nationale vlootvervangingsprogramma biedt hierbij een unieke kans om onze Europese positie te versterken en duurzame werkgelegenheid te creëren. De vraag is nu: hoe organiseren en verzilveren we deze kans samen?

CZSK

Bij de commando-overdracht gaf Commandant der Zeestrijdkrachten vice-admiraal Liebreghs zijn doelstellingen krachtig weer. De Koninklijke Marine richt zich de komende tijd op:

1. altijd paraat zijn
2. 75% van de vloot is operationeel
3. toewerken naar een system-of-systems: een mix van samenwerkende bemenste en onbemenste systemen.

Wij zien in deze doelstellingen een leidraad voor onze ambitie om succesvol bij te dragen aan nationale en Europese marinebouwprojecten, upgrades en onderhoudsprogramma's, nu en in de toekomst. Dit document verkent hoe het NMC – in nauwe afstemming met Defensie, het ecosysteem en Europese partners – dat voor zich ziet.

2. Europese consolidatie vereist éérst nationale kracht

De strategische waarde van een sterke Nederlandse marinebouwsector

De Nederlandse marinebouw is één van de weinige industriële sectoren waarin Nederland zelfstandig hoogwaardige militaire systemen kan ontwerpen, bouwen, integreren en onderhouden. Dit maakt het marinebouwcluster uniek binnen Nederland en van strategisch belang, zoals ook onderstreept wordt in het Wennink-rapport (2025). Het ecosysteem bestaat uit een hechte samenwerking tussen systeemwerven, original equipment manufacturers (OEM's), innovatieve mkb'ers, kennisinstellingen en toeleveranciers, en beschikt over decennialange expertise en bewezen technologie.

Een geïntegreerde marinebouwsector versterkt direct de operationele paraatheid en draagt bij aan 75% vlootgereedheid. Dit vraagt echter om Defensie als launching customer en langdurige commitment, zodat investeringen in capaciteit, innovatie en lifecycle support rendabel en voorspelbaar worden.

Altijd paraat

Om altijd paraat te kunnen zijn, moet er voldoende capaciteit qua mensen, materialen en productiecapaciteit zijn om op te schalen wanneer de veiligheidssituatie daarom vraagt. Dit vereist een schaalbare en adaptieve industrie, en een meedenkende overheid die eventuele onderbezetting opvangt; of tijdelijke uitbreiding en opschaling (voor)financiert. Daarnaast is een veerkrachtige toeleveringsketen nodig. Door het versterken van nationale en Europese leveringsketens wordt de afhankelijkheid van geopolitiek kwetsbare leveranciers verminderd. Dit verhoogt de beschikbaarheid van kritieke materialen en onderdelen.

75% operationeel

Het Nederlandse maritieme cluster kan op verschillende manieren bijdragen aan deze doelstelling:

- **slim onderhoud en digitalisering:**
Door onderhoud integraal onderdeel te maken van het ontwerp en gebruik te maken van modulaire systemen en vergaand te digitaliseren, wordt de levensduur van schepen verlengd en de operationele relevantie gegarandeerd.
- **standaardisatie en automatisering:**
Door standaardisatie en een hoge mate van automatisering, kan de inzetbaarheid van de vloot worden gemaximaliseerd. Dit maakt het (mede) mogelijk om structureel 75% van de vloot operationeel te houden.
- **opleiding en kennisborging:**
Een sterke maritieme industrie vereist goed opgeleide vakmensen. Door nauwe samenwerking tussen Defensie, opleidingsinstellingen, kennisinstellingen en het bedrijfsleven wordt gezorgd voor een duurzame instroom van technisch talent en het borgen van cruciale kennis.

Op bovengenoemde gebieden kan de industrie per direct bijdragen. Daarnaast is het cruciaal om platformen ook op lange termijn operationeel relevant te houden. Dat vraagt om ontwikkeltrajecten met vroegtijdige betrokkenheid van het ecosysteem, en intensief testen volgens het principe fail fast, learn faster. Willen we die regie behouden, dan zijn extra testlocaties en tijdige beschikbaarheid van kennis essentieel.

Toewerken naar een system-of-systems

De Koninklijke Marine werkt samen met de Taskforce Maritime Uncrewed aan nieuwe operationele concepten waarin onbemanste en - op termijn- autonome systemen een steeds grotere rol spelen. Het doel is een geïntegreerde vloot waarin bemanste en onbemanste middelen – op, onder en boven water – geïntegreerd en effectief samenwerken via een system-of-systemsaanpak. Dit vereist interoperabiliteit, standaardisering, digitalisering en inzet van AI voor besluitvorming.

Het Nederlandse maritieme ecosysteem biedt unieke kansen om een dergelijke toekomstbestendige vloot te ontwikkelen. Binnen dit ecosysteem spelen OEM's een centrale rol. Zij beschikken over de capaciteit om grote platforms te ontwerpen, bouwen, integreren en onderhouden. Samen met een sterke keten van nationale toeleveranciers vormen zij de ruggengraat van de maritieme maakindustrie.

Daaromheen bevindt zich een innovatief netwerk van kleinere ontwikkelaars van onbemanste systemen en deelsystemen, die snel kunnen inspelen op technologische ontwikkelingen en specifieke operationele behoeften.

Om deze transitie te versnellen is het essentieel om te investeren in testfaciliteiten en met realistische scenario's, bijvoorbeeld op de Noordzee zoals bij SeaSEC. Samenwerking met kennisinstellingen speelt hierbij een sleutelrol. Voor een toekomstbestendige marinevloot is ook energiezekerheid een belangrijk aandachtspunt. Onderzoek naar nucleaire microreactoren, of alternatieven als waterstof of ammoniak moet daarom worden geïntegreerd in het ontwerp van toekomstige marineschepen. Tegelijkertijd is het van strategisch belang om de mogelijkheid tot integratie van kapitale wapensystemen te waarborgen en de productiezekerheid van munitie te versterken. Deze elementen dragen bij aan operationele continuïteit en vergroten de autonomie.

Een cruciale voorwaarde voor succes is een overheid die optreedt als launching customer. Met Defensie als aanjager van innovatie kunnen langetermijncontracten en voorspelbare investeringscycli worden gerealiseerd. Alleen door nauwe samenwerking tussen overheid, Defensie, OEM's, toeleveranciers en kennisinstellingen kan Nederland een internationaal leidende rol blijven spelen in de ontwikkeling van maritieme technologieën.

3 De Nederlandse marinebouw als strategische troef

Europa wil op defensiegebied autonomer en sterker worden. In een context van sterk stijgende defensiebudgetten zijn binnen Europa zowel vraagaggregatie als een consolidatieslag te verwachten. De huidige versnippering van marinebouwcapaciteit over veel lidstaten leidt tot inefficiëntie en een suboptimale besteding van middelen. Landen als Frankrijk, het VK, Italië, Spanje, Zweden hanteren al een duidelijke strategische lijn: één prominente nationale systeemwerf (OEM), die fungeert als ankerpunt in binnenlandse én internationale samenwerking. Duitsland zet inmiddels ook die stap.

Nederland heeft dit eveneens onderkend – en het kabinet (EZ en Defensie) heeft inmiddels deze koers beleidsmatig omarmd. Dit is terug te zien in diverse kamerbrieven, de Sectoragenda Maritieme Maakindustrie en de Defensiestrategie voor Industrie en Innovatie, die allemaal gericht zijn op het versterken van het ecosysteem. In Dutch Naval Design werken Defensie en de industrie intensief samen om op basis van gezamenlijke roadmapping innovatie te versnellen en het maritieme ecosysteem te versterken. Ook het Wennink-rapport benadrukt dat versterking van de maritieme

maakindustrie met een sterke OEM-positie cruciaal is voor Nederland om zijn strategische autonomie te behouden en een leidende rol in Europa te spelen, en verwijst daarbij onder andere naar maritieme koploperprojecten zoals Smart Maritime, de Werf van de Toekomst en nucleaire voorstuwing van schepen.

Zonder vergelijkbare strategische verankering van onze eigen ontwikkel- en bouwcapaciteit, dreigt erosie van de hele maritieme keten. Niet alleen werkgelegenheid komt dan onder druk te staan, maar

vooral de overdraagbare kennis, innovatieve kracht en het industriële geheugen van het cluster.

De inzet van een OEM als hefboom binnen het marinebouwdomein is dan ook een strategische voorwaarde. Internationale samenwerking, binationale projecten en deelname aan Europese defensieprogramma's verlopen via duidelijke aanspreekpunten. Een OEM kan fungeren als control point dat het hele cluster positioneert voor systeemintegratie, risicomangement, lifecycle support én het meenemen van de volledige toeleveringsketen. Hierbij kun je ook denken aan varianten, bijvoorbeeld de regie verdelen over twee OEM's: één voor het platform en één voor het combat systeem. Intellectueel eigendom (IE/IP) is van strategisch belang om kennis en innovatiekracht in de marinebouw te

behouden. Door eigen IE te ontwikkelen en beheren, blijft Nederland een relevante en volwaardige partner binnen Europese defensieprogramma's — gedreven door kennisleiderschap. Hierin ligt ook een belangrijke rol voor de kennisinstellingen. Zij zijn essentieel voor het ontwikkelen, onderhouden en uitbreiden van de nationale kennisbasis. Door middel van internationale samenwerking dragen zij bij aan technologische vernieuwing, strategische autonomie en het versterken van de concurrentiepositie van het Nederlandse maritieme cluster.

Kortom: het gaat bij Europese consolidatie eerst en vooral om een leidende kennispositie, pas daarna komt werkverdeling. Nederland moet dan ook stevig blijven inzetten op het behouden en uitbreiden van nationaal IE en meewerkende posities in komende (EU) multinationale projecten.

4 Rollen

NMC zet zich in voor het invullen van ieders rol

Nederland beschikt over één van de weinige volledig geïntegreerde marinebouwclusters in Europa. Juist daarom kan en moet Nederland binnen deze consolidatiebeweging een relevante rol invullen. In eerste instantie door bij te dragen aan de door de Nederlandse overheid gevraagde autonomie en handelingsvermogen.

Het NMC vertegenwoordigt een ecosysteem waarin ontwerp, bouw, systeemintegratie, onderhoud, innovatie en export samenkomen, en waar elke partij haar rol heeft. De inzet van het NMC is erop gericht dat alle betrokkenen hun rol goed oppakken, zodat het gehele ecosysteem sterker wordt.

De rol van Defensie is daarbij niet alleen die van opdrachtgever, maar ook van partner. Door het ecosysteem vroegtijdig te betrekken bij de plannen en visie, kan er in gezamenlijkheid ontwikkeld worden. Een essentiële voorwaarde daarbij is dat Defensie optreedt als launching customer. Kennisinstellingen ontwikkelen en onderhouden de nationale kennisbasis en versterken die via internationale samenwerking. Zo dragen zij bij aan technologische vernieuwing, strategische autonomie en het behoud van het industriële geheugen. Dankzij hun onafhankelijke positie kunnen zij standaarden definiëren en bewaken, wat bijdraagt aan interoperabiliteit en kwaliteit binnen het ecosysteem.

De OEM is verantwoordelijk voor het ontwerp, bouw en integratie van het platform. Daarnaast zorgt de OEM voor betrokkenheid van het Nederlandse ecosysteem in elke levensfase van het platform, zodat kennis van systemen behouden blijft. Dit geldt zowel voor nationale als internationale positionering.

Het MKB is wendbaar en in staat snel te reageren. Innovaties komen met name voort uit dit deel van het ecosysteem. Wel is het van belang dat deze innovaties goed inpasbaar zijn in operationele concepten. Daarom is afstemming met Defensie en andere partners over standaardisering cruciaal.

Tot slot: koersvast in Europese context

Het marinebouwcluster staat voor een historische kans: het versterken van de nationale maritieme industrie én bijdragen aan Europese strategische autonomie. Door nu te investeren in samenwerking, ketenregie, innovatie en talent, kan Nederland een leidende rol spelen in het Europese maritieme defensielandschap.

Samen maken we van het NIDV Marinebouwcluster een spil in de Europese consolidatieslag – als architect, bouwer én innovator van de marine van de toekomst.

Over NMC

Het NIDV Marinebouwcluster (NMC) fungeert sinds 2006 als platform binnen de NIDV en bestaat uit bedrijven en instellingen uit het maritieme domein. Het NMC is een unieke, zelscheppende defensiebedrijfstaking in Nederland met als doel maritieme behoeftestellers – zoals het Ministerie van Defensie en de Koninklijke Marine en bijvoorbeeld de Rijksrederij – in staat te stellen soevereine keuzes te maken op strategisch en operationeel niveau.

Het NMC is de laatste jaren gestaag gegroeid. Momenteel (dec 2025) zijn er ongeveer 60 bedrijven aangesloten bij dit platform. Zij bestrijken verschillende onderdelen van de marinebouwsector: scheepswerven, ingenieursbureaus, software ontwikkelaars, installateurs en specialisten op het gebied van aandrijving en onderzoeks- en kennisinstellingen. Maar ook sensoriek, SEWACO en het gebruik van slimme materialen zoals composiet zijn specialismen van deelnemers van NMC. Hiermee is het platform een goede afspiegeling van de bedrijven actief in de marinebouw. Het NMC vormt een sterk en zelscheppend cluster, mét hoofdaannemer, leveranciersketen en kennisinstituten, waarbij de grote bedrijven de kleinere inschakelen, maar de kleinere bedrijven ook direct leveren aan de overheid.

Het NMC wordt aangestuurd door een bestuur (NMC Executive Committee (NMC-EC), gekozen uit de platformleden en ondersteund door een secretariaat. Uitgangspunt is een bestuur dat representatief is voor de sector met een diverse achtergrond. Gezamenlijk wordt overlegd en bepaald welke koers er wordt gekozen m.b.t. activiteiten van het NMC.

Het platform bevordert in de marinebouw de samenwerking tussen overheid, industrie en kennisinstellingen, met als doel om een mate van nationale autonomie en handelingsvermogen te behouden, innovatie te stimuleren en commerciële kansen te vergroten. Daartoe organiseert het platform ontmoetingen, faciliteert het kennisdeling en ondersteunt het gezamenlijke visievorming. Het NMC biedt leden ook inzicht in beleidsontwikkelingen en politieke besluitvorming en helpt hen bij het leggen van contacten met (internationale) opdrachtgevers, waaronder overheden.

Daarnaast zet het NMC zich in voor een sterk imago van de Nederlandse maritieme defensiesector en ondersteunt het de positionering van leden op markten voor vaartuigen, diensten en nationale veiligheid. Het platform draagt zo bij aan behoud en versterking van de maritieme kennisbasis en speelt het een centrale rol in het versterken van de concurrentiepositie, zichtbaarheid en innovatiekracht van de Nederlandse marinebouwsector.

nidv.eu

[@NIDVnews](https://twitter.com/NIDVnews)

[in NIDVnews](https://www.linkedin.com/company/NIDVnews)

NiDV DEFENSIE & VEILIGHEID

STICHTING NEDERLANDSE INDUSTRIE VOOR DEFENSIE EN VEILIGHEID